

Posudek vedoucího diplomové práce

Název práce: Dějinný vývoj uzavírání křesťanského manželství a srovnání vybraných obřadů sňatkové liturgie římskokatolické církve a pravoslavné církve byzantského ritu

Autorka práce: Martin BĚHAL

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Zdeněk DEMEL, Th.D.

Oponent: Mgr. František Štěch, Th.D.

Formální stránka:

Práce má 85 stran textu. Strukturovaný seznam literatury čítá 33 zdrojů (u jedné publikace chybí ISBN, u jednoho časopisu ISSN). V příloze I je uvedena tabulka srovnání liturgie zasnub a sňatku v římskokatolické církvi a v pravoslavné církvi byzantského ritu a v příloze II je Svatá Tajina sňatku na CD. Odkazy na literaturu formou poznámek pod čarou, kterých je celkem 213, jsou činěny poměrně velice pečlivě. Pravopisných chyb je v práci poměrně málo, několikrát je k nalezení ne zcela jasná formulace a občas v textu vypadlo nějaké slovo. Na str. 58 lze pak pozorovat, že se autor opakuje: vše totiž, čím začíná odstavec 5.1.2, již bylo řečeno dříve. Grafická úprava práce je velmi dobrá.

Obsahová stránka:

Předložená práce představuje srovnávací studii křesťanské sňatkové liturgie na Západě a na Východě. Srovnávány jsou dotyčné liturgie v římskokatolické církvi a v pravoslavné církvi byzantského obřadu. Diplomant nejprve popisuje, jak se uzavíralo manželství v předkřesťanské epoše u Germánů, Římanů a Židů a jaké rituály s tím byly spojené.

Pak se diplomant zabývá specifickým vývojem uzavírání manželství u křesťanů na Západě: nejprve byl sňatek čistě rodinnou slavností, později k tomu přistoupilo požehnání, ve 12. století se někde setkáváme s uzavíráním sňatku „in facie ecclesiae“ a teprve Tridentský koncil uzákonil uzavírání sňatku předepsanou formou v kostele jako podmínku jeho platnosti. Tak bylo definitivně zabráněno tajným manželstvím. Autor si dále všímá vývoje v novověku a nakonec uvádí, jaké nové pohledy a důrazy přinesl Druhý vatikánský koncil, jehož liturgická reforma vedla k vypracování obnovené sňatkové liturgie slavené v živých jazycích. Diplomant přitom nezapomněl ani otázku, kdo je zde nositelem liturgického jednání. Správně postihuje vývoj od pasivního k aktivnímu oddání, tedy že postupně dochází k ujasnění, že ne kněz, nýbrž snoubenci sami si navzájem udělují svátost manželství (jak to odpovídalo duchu římského práva). A v této kapitole se ještě věnuje pozornost vývoji chápání nerozlučitelnosti manželství na křesťanském Západě, které je jiné než na Východě.

Následující kapitola je věnována specifickému vývoji uzavírání manželství na křesťanském Východě. V další kapitole se diplomant zabývá teologií manželství, nejprve v římskokatolické církvi a pak v pravoslavné církvi byzantského obřadu. Poté, co diplomant vylíčil vývoj v různých oblastech uzavírání křesťanského manželství na Západě a na Východě, přistupuje k popisu sňatkových obřadů v obou dotyčných církvích.

Pak provádí srovnání obou sňatkových liturgií. Konstatuje, že zásadním rozdílem je skutečnost, že v pojetí římskokatolické církve jsou udělovateli svátosti manželství sami snoubenci, kdežto v pravoslavné církvi byzantského ritu je to kněz. Ten má proto v celé sňatkové liturgii mnohem větší roli než oddávající v římskokatolické církvi. V římskokatolické liturgii se za podstatný akt pro uzavření manželství považuje vzájemný manželský slib snoubenců, kdežto v druhé jmenované církvi jsou to zasnuby bezprostředně předcházející uzavření sňatku, pak požehnání a korunovace novomanželů knězem. Přitom v druhém případě snoubenci neskládají manželský slib. Další rozdíl zde spočívá v tom, že se obřad koná bezprostředně po Svaté liturgii, tedy eucharistické slavnosti, kdežto

v římskokatolické církvi se sňatek uzavírá uprostřed ní (nebo, nekoná-li se eucharistie, pak ve spojitosti s bohoslužbou slova). Rozdíl je též v tom, že v pravoslavné církvi byzantského ritu jsou zasnuby nedílnou součástí sňatkové liturgie, kdežto v římskokatolické církvi mohou, ale nemusí, víceméně dlouho předcházet uzavření sňatku. Další rozdíl spočívá v tom, že na Východě lze uzavřít i druhé a třetí církevní manželství, což je dáno jinou teologií manželství než v římskokatolické církvi. Třeba však říci, že v takovém případě je liturgie mnohem méně slavnostní a obsahuje kající prvky (když oba snoubenci žili již předtím v církevně uzavřeném manželství).

Na základě provedené srovnávací studie přichází nakonec diplomant s vlastním návrhem, jak by se dala obohatit prvky z liturgie pravoslavné církve byzantského obřadu liturgie zasnub a sňatku v římskokatolické církvi. U obřadu zasnub, který je ve Svatebních obřadech z roku 2007 popsán jako slavnost v rodinném kruhu, se uvádí, že se nemají konat ve spojitosti se slavením eucharistie. Diplomant se naopak domnívá, že by bylo vhodnější slavit liturgii zasnub v rámci eucharistické slavnosti farního společenství, aby tak směřování snoubenců k manželství mělo zřetelnější eklesiální charakter. A výměna snubních prstenů by byla doprovázena modlitbou převzatou z liturgie druhé jmenované církve. Ve sňatkové liturgii by se už prsteny nežehnaly, protože manželé by měli prsteny z liturgie zasnub. Místo žehnání prstenů by se uchopila jejich symbolika třeba modlitbou inspirovanou liturgií zasnoubení v pravoslavné církvi byzantské obřadu.

Závěr:

Předložená diplomová práce představuje zdařilou srovnávací studii sňatkové liturgie v římskokatolickém ritu a v byzantském ritu pravoslavné církve, a to od počátku až po současnost. Autor navíc využil získané srovnání, aby navrhl obohacení římskokatolické liturgie o rozvinutější obřad zasnoubení, který by se více vázal na pozdější uzavření sňatku.

Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.

V Českých Budějovicích 17.5.2010